

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗЕ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Издаје сваки дан

РАТ И СКУПОЋА

Скупоћа животних намирница је међународна појава. Она је и до светског рата веома тешко погађала широке народне масе; али сада када на све стране пламти светски пожар, она је узела толике размере и постала тако несносна и опасна за народне масе да је, у питању опстанак нашег најважнијег фактора у привреди. У свима земљама сада се ово питање у велико претреса; у ратујућим државама предузимају се разноврсне мере за сузбијање скупоће; при универзитетима, општинама и другим јавним установама одавно су се већ образовале многобројне комисије за проучавање овог тешког питања.

Али ипак ова скупоћа нигде се не осећа тако оштро као код нас у Србији. Ми смо небројено пута писали о томе, како се ова скупоћа може објаснити садашњом стадијом економског развитка у којој се налази Србија. Прво и прво, свуда где год се констатује убрзани преображај природне привреде у новчану, опажа се очигледно поскупљивање животних намирница. Друго, Србија се све више и више увлачи у капиталистички вртлог, српска села потпадају све више под власт светске пијаве услед развијеног саобраћаја. С поскупљивањем аграрних производа на светским тржиштима скачу цене тим истим продуктима и овде, у Србији. А што се тиче фабричких еспапа, ту се пре свега мора констатовати утицај наше заштитне, царинске и концесионарске привредне политике. Благодарно оваквој политици, поскупљивају не само еспапи који се довозе из иностранства већ и они који се производе код нас.

Као непосредни резултат садашњег рата с Аустријом јесте затварање наше северне границе тј. пресецање трговачког промета са Аустријом и Немачком. Центар наше трговине пренео се на југ: из Београда у Ниш. Јужна граница је отворена. Преко Солуна Србија мора морским путем да буде у трговачкој вези са Француском, Италијом, Енглеском и Америком. Одмах после објаве рата био је забрањен извоз многим пољопривредним производима, али ипак поред свега тога су све животне намирнице веома много поскупеле.

Наши надлежни фактори врло радо понављају како је за време рата поремећен железнички саобраћај и како услед тога настаје необична скупоћа. Мора се признати

да је једним делом ово истинито. Али с друге стране, мора се рећи да и наша инфлација врши колосалне спекулације у трговачком промету. Гас, шећер, кафа, дрва, брашно и др.: ето то су вам понајважнији артикли на којима наша буржоазија документује свој патриотизам и спроводи своју „социјалну политику“.

Наша народна привреда веома се тешко прилагођава новим условима и приликама. Готово сви наши економисти мисле да наша привредна заосталост представља у суштини велику надмоћност у борби са нашим културнијим, технички наоружанијим противником. Ова тачка гледишта веома је примамљива, али њој ипак ништа не смета да буде само један празан софизам, јер он губи из вида да у привредно заосталим земљама обично нема оних активних фактора који би могли искористити ове или оне погодне економске моменте у садашњем рату. Код нас се баш у погледу скупоће најрељефније испољила мизерна дезорганизација наших јавних установа — почевши од општина па завршујући нашим конзулатима и трговачким агенцијама — која је тако карактерна за земље привредно заостале. Наша самоуправна тела: општине, среске и окружне скупштине, наше научне установе, наше трговачке агенције у иностранству, наши многобројни конзулати и т.д. и т.д. до дан данас никакве реалне и практичне мере не предузимају за сузбијање скупоће. Многи колонијални продукти који се увозе овамо из Солуна, као што су на др. кафа, лимунови, чај и ш. д. много су скупији у Нишу него ли на др. у Софији или Букурешту, ма да су ове вароши удаљеније од Солуна него ли Ниш.

У свима готово ратујућим земљама одавно су већ организовани одбори за сузбијање скупоће, како централни тако и месни. У ове одборе обично улазе стручњаци, представници свију класа — јавни радници, научењаци и т.д. Општине, среске и окружне скупштине, сва министарства шиљу своје делегате у централни одбор, који проучава питања: колико има животних намирница у земљи; како се може регулисати довоз најбитнијих намирница у поједина потрошачка места; како ће се сеоски народ снабдеи семеном; како ће се реквизирати храна за сиромашна места и т.д. Поједине општине, као пређе гросисте, отварају велике магацине и стова-

ришта, купују најважније животне намирнице и продају их по цени коштања становништву. Отварају се у свима местима државне продавнице: Сви ови главни и месни одбори за сузбијање скупоће штампају ради контроле своје месечне извештаје. Сем тога при свима Универзитетима организовали су се научне комисије за проучавање узрока, који изазивају ову страшну скупоћу. Ове научне организације сматрају садашњи моменат као веома згодан за појефтинивање животних намирница. Даље, сви ови одбори најенергичније настојавају на томе да се радничке намирнице не смањују, већ напротив да се повећавају. У једном таквом одбору енглески министар Лојд Џорџ изјавио је да онај народ нема будућности, чији се радници задовољавају малим надницама. Али још што је најважније сви ови главни одбори за сузбијање скупоће у споразуму са министарствима у великој мери на организацији целокупне производње у земљи.

Ето у неколико речи шта се и како се ради на сузбијању скупоће у другим земљама. А како је код нас?...

НА БРЗУ РУКУ

Сумњива утеха

Јављајући нам јуче о ускућању Далмације Италији као о свршеном факту, париски извештач додаје, ради утеша, ове речи: „Сивар може поправити једино Русија“.

Знамо већ шта значи ова утеха... То му много личи на лекара који, кад се нађе пред самртником, шајуће, ради утеша, ове речи његовој породици: „Ниј још изгубљена сва нада: уздајмо се у Бога“.

Паметна родбина зна већ шта то значи: она одмах иде па кућује војшаницу, нове цигеле и покров...

Јер, Бог је несумњиво добар — само што то рејко кад оне да покаже. И Русија је, нема сумње, тако исто добра — само што то још нисмо имали прилике да видимо, па нећемо ни сад видети...

Почињу се будити — само доцкан!

Кукњава буржоаске штампе

Кад смо водили опозицију данашњој политици и кад смо се смејали фразама о слободи и правима малих народа зарад којих, тобож, воде рат велики капиталистички грабљивци и угњетачи — нас буржоаска штампа умало што није линчовала, и нас су *Новости* и њихова остала шовинистичка браћа називали бестидницима, издајницима, политичким будалама и томе слично.

Дошли су најзад догађаји — које ми нисмо желели — да потврде ко је у праву; дошло је отимање Далмације; и ево шта јутрос пишу *Новости*, један од представника те бесомучне шовинистичке штампе, један лист који је до јуче певао блутаве оде овом безумном рату и

још блутавије оде нашим дубокоумним дипломатама:

„Велико је искушење пред које се стављамо.

Да ли да поверујемо да смо грешили кад смо имали бескрајно поверење у оне, којима смо без резерве поверили своју ствар? Да ли да поверујемо да су принципи, ради којих је вођен овај рат, били само празна фраза, само реч без садржине?

За права малих народа, ради слободе угњетених, за принцип националности вођен је овај рат. Тако нам је свечано поручивано и ми смо, побожне душе, веровали у те јеванђелске речи и ради њих смо подносили жртве без краја, патили без роптања, жртвовали се до самоодрицања.

Је ли могуће да је сад дошао дан да се погазе та свечано дата обећања и да се наше жртве, толико пута гласно признате, награде незаслуженим болом? Је ли могуће дозволити да се рат, који је историја требала да забележи као ослободилачки рат, заврши новим поробљавањем милиона Далматинаца, Хрвата и Словенаца? Чиме су то они заслужили? Да ли тиме што су браћа оне Србије, која месецима лива своју најплеменитију крв, носи напоре и жртве крвавог рата? Је ли могуће да се једна равних? Чиме смо то заслужили ми? Да ли својом безграничном љубављу према својим пријатељима, којима смо поверили своју судбину и своју будућност?“

* * *

Чиме сте заслужили и шта сте заслужили? питате, о ви шовинистичке будале! Заслужили сте винешто више: заслужили сте ви да се сваком од вас, заједно са вашим државницима и дипломатама, оцепи најмање по двадесет и пет батина! Заслужили сте да budete најурени за навек из ове земље чијом сте се судбином тако бездушно и тако блесаво титрали! Заслужили сте да вам се имена покрију вечитим срамом и проклетством! Заслужили сте оно што сте нама толико пута подло пришивали: заслужили сте да се назовете убицама и гробарима српскога народа!

Талијански апетити

Намигују и на Малу Азију

Мобилизација у Италији — тако пише јутрошњи *Мир* орган г. Гешова — изгледа да ће бити питање од неколико дана. Све су припреме извршене. Већ су мобилисана два позива.

Има знакова по којима би се могло закључити да Талијани, као год и Грци и ми, р.шавају питање о *најуштану* своје неутралности *поглавиш* у вези са акцијом према Турској.

Талијани верују да ће питање о Трентину, Трсту и Валони решити повољно и без оружја, доцније, па и ако су прекинути преговори с Аустријом и нагомилавају војске и на једној и на другој граници.

Међутим, ако се стане озбиљно решавати питање о деоби Мале Азије, Италија се не може надати да ће искористити овај положај ако не помогне Тројни Споразум војном силом. За Малу Азију Италија има велике претензије, ма да

